

Utlåtande 2002:83 RVI (Dnr 1052/02)

Förslag till överenskommelse mellan kommunerna om samarbete vid flyttning mellan kommuner vad gäller äldre personer med behov av särskilt boende

Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige besluta följande

1. Regional överenskommelse (*bilaga*) om förlängt betalningsansvar för äldre personer vid flyttning till särskilda boendeformer i annan kommun inom Stockholms län godkänns.
2. Överenskommelsen skall gälla från den 1 juli 2002.

Föredragande borgarrådet Birgitta Rydell anför följande.

Bakgrund

Genom ett tillägg i socialtjänstlagen, 2 kap. 3 § i nya Socialtjänstlagen (SoL), lagstadgades från den 1 januari 1998 rätten för äldre och funktionshindrade med varaktiga behov av omfattande vård- och omsorgsinsatser att ansöka om flyttning och bistånd i annan kommun. Lagstiftarens avsikt var att härigenom underlätta flyttning till annan kommun. Detta har dock till stora delar inte uppnåtts. Det gäller särskilt i storstadsområdena där det ofta rör sig om korta flyttavstånd. I stockholmsregionen utgör sådana inomlänsansökningar ca 70 % av totala antalet ansökningar om flyttning till annan kommun.

Konstruktionen i lagstiftningen, där mottagarkommunen får det fulla kostnadsansvaret, tillhandahåller således inte adekvata lösningar för att nå sitt syfte, särskilt inte vad gäller korta flyttningsavstånd. Lagstiftningens konstruktion skapar inte heller nödvändiga incitament till att etablera nya särskilda boendeformer.

För att försöka lösa dessa frågor: både att öka möjligheten för äldre personer med omfattande vårdbehov att flytta inom länet liksom att öka incitamenten till nyetablering av särskilda boendeformer i länet, har Kommunförbundet Stockholms läns kansli (KSL), med stöd av ett antal företrädare från länets kommuner, arbetat fram ett förslag till en regional överenskommelse. Överenskommelsen gäller den mest omfattande gruppen som berörs: äldre med behov av heldygnsomsorg.

Remisser

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, äldreomsorgsberedningen, kommunstyrelsens pensionärsråd, Kungsholmens stadsdelsnämnd, Skarpnäcks stadsdelsnämnd samt Skärholmens stadsdelsnämnd.

Samtliga remissinstanser tillstyrker stadsledningskontorets förslag om att anta den regionala överenskommelsen om förlängt betalningsansvar för äldre personer vid flyttning till särskilda boendeformer i annan kommun inom Stockholms län.

Mina synpunkter

Äldre människor ska ha samma rätt som alla andra att röra sig fritt och bosätta sig i vilken kommun man önskar. En person kan exempelvis vilja flytta till ett äldreboende i närheten av sina anhöriga, eller önska komma till ett boende med någon särskild profil för att därigenom få sina behov bättre tillgodosedda.

Socialtjänstlagen ger idag äldre människor med behov av äldreboende rätt att flytta över kommungränserna. Det finns dock en tröghet i dagens ordning som ligger i att den mottagande kommunen får det fulla kostnadsansvaret. För att undanröja detta administrativa hinder och dessutom skapa incitament för nybyggnad av platser i äldreboende runt om i länet är det bra att en överenskommelse mellan kommunerna nu kan komma till stånd.

Överenskommelsen innebär att när någon behöver flytta till äldreboende med heldygnsomsorg och önskar komma till ett boende i annan kommun i länet behåller ursprungskommunen myndighetsansvaret, inklusive behovsbedömning och kostnadsansvar för den enskilde.

Jag vill betona att denna överenskommelse inte på något sätt får inskränka rätten att flytta enligt 2 kap. 3 § SoL.

Det är den enskildas behov av äldreomsorg som ligger till grund för biståndsbeslut om rätt till äldreboende eller andra insatser. Överenskommelsen i sig får inte påverka grunden för dessa beslut. Den syftar istället till att göra

sig får inte påverka grunden för dessa beslut. Den syftar istället till att göra det möjligt för den enskilde att mera fritt välja var man önskar leva.

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Kommunstyrelsen delar borgarrådsberedningens uppfattning och föreslår kommunfullmäktige besluta följande

1. Regional överenskommelse (bilaga) om förlängt betalningsansvar för äldre personer vid flyttning till särskilda boendeformer i annan kommun inom Stockholms län godkänns.
2. Överenskommelsen skall gälla från den 1 juli 2002.

Stockholm den 19 juni 2002

På kommunstyrelsens vägnar:
CARL CEDERSCHIÖLD

Birgitta Rydell

Jan Hult

Särskilt uttalande gjordes av *Viviann Gunnarsson* (mp) enligt följande.

Det är bara att hoppas att denna överenskommelse ska kunna leda till det som borde vara självklart – äldre människor med vårdbehov ska ha samma mänskliga rättighet som andra att välja på vilken geografisk plats de vill bo.

Ingen människa ska behöva leva långt bort från anhöriga eller vänner på grund av att de som har ansvaret för äldreomsorgen, kommunerna, vill ta alla möjligheter att lägga det ekonomiska ansvaret på någon annan. Man bör följa upp och utvärdera överenskommelsen för att se om ytterligare åtgärder behövs.

ÄRENDET

För att öka möjligheten för äldre personer med ett omfattande vårdbehov att få flytta inom länet samt för att öka incitamenten för nyetablering av särskilda boendeformer i länet har Kommunförbundet Stockholms läns kansli med stöd av ett antal företrädare från länets kommuner, arbetat fram ett förslag till en regional överenskommelse. Överenskommelsen gäller den mest omfattande gruppen som berörs; äldre med behov av heldygnsvård.

REMISSER

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, äldreomsorgsberedningen, kommunstyrelsens pensionärsråd, Kungsholmens stadsdelsnämnd, Skarpnäckes stadsdelsnämnd samt Skärholmens stadsdelsnämnd.

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande av den 6 maj 2002 har i huvudsak följande lydelse.

Stadsledningskontoret anser att förslag till överenskommelse mellan länets kommuner om förlängt betalningsansvar för äldre personer är bra och att kommunfullmäktige bör anta överenskommelsen.

Stockholms län är en region där man bor och arbetar över kommungränserna. Det är naturligt för länets invånare att flytta mellan kommunerna. Detta skall naturligtvis vara möjligt även om man är äldre och har behov av särskilt boende. Detta var även intentionerna med 2 kap. 3 § i socialtjänstlagen, men de lösningar som finns medför en tröghet i systemet.

För att länet skall kunna tillgodose behovet av särskilda boendeformer i framtiden är det viktigt att alla kommuner tar ansvar för att äldreboenden skapas oavsett om det är i kommunal eller enskild regi. Nuvarande ordning har dock, vilket även KSL framför, inte inneburit stimulans för att bygga äldreboenden. Genom att länets kommuner antar överenskommelsen anser stadsledningskontoret att incitamenten för att bygga ökar, inte minst för de företag som finns inom länet, vilka kan ta emot boende från andra kommuner. Det kommer även att bli ett enklare förfarande för den äldre eftersom kontakt endast behöver tas med den egna boendekommunen för att erhålla önskat boende i annan kommun i länet.

Stadsledningskontoret bedömer att överenskommelsen kommer att vara kostnadsneutral för staden över tiden.

Stadsledningskontoret anser att förslaget till överenskommelse medför att man på ett bättre sätt kan genomföra de intentioner som finns i lagstiftningen, samtidigt som att rätten till att flytta enligt socialtjänstlagen kvarstår oinskränkt.

Kommunstyrelsens pensionärsråd beslutade vid sitt sammanträde den 16 maj 2002 att tillstyrka stadsledningskontorets förslag till beslut i tjänsteutlåtande 2002-05-06.

Äldreomsorgsberedningen beslutade vid sitt sammanträde den 24 maj 2002 att föreslå kommunstyrelsen föreslå kommunfullmäktige besluta följande

1. Regional överenskommelse (bilaga 1) om förlängt betalningsansvar för äldre personer vid flyttning till särskilda boendeformer i annan kommun inom Stockholms län godkänns.
2. Överenskommelsen skall gälla från den 1 juli 2002.

Kungsholmens stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 23 maj 2002 att överlämna föreliggande tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Kungsholmens stadsdelsförvaltnings tjänstutlåtande har i huvudsak följande lydelse.

Kungsholmens stadsdelsnämnd redovisade under 2001 nio ansökningar (varav två bifölls) från andra kommuner direkt till särskilt boende på Kungsholmen med hänvisning till f.d. SoL § 6 H. Dessa personer finns inte beaktade i fördelningsnycklarna under inflyttningsåret och begäran om extra medel om 0,8 mkr p. g. a. dessa placeringar godkändes inte av kommunstyrelsen. Vid en tillbakablick på de senaste 14 ansökningarna/förfrågningarna från 2002 och delar av 2001 visade sig 7 komma från kommuner i Stockholms län och 7 från övriga landet. Av de 14 ansökningarna avsåg nio servicehus och fem äldreboende med heldygnsomsorg.

Förslaget att utflyttningskommunen står för kostnaden för äldre personer som flyttar till äldreboende med heldygnsomsorg i annan kommun inom Stockholms län tycker förvaltningen är bra. Då många inflyttningar till Stockholm sker från kommuner utanför Stockholms län borde dock alla landets kommuner omfattas av förslaget. KSL kommer att begära uppvaktning hos regeringen med avsikt att diskutera behovet av förändrad lagstiftning.

Servicehusen omfattas inte av denna överenskommelse utan enbart boende med heldygnsomsorg. Även servicehusen borde enligt förvaltningen ingå i överenskommelsen. De som flyttar till servicehus kan ha lika stort omvårdnadsbehov som de som flyttar in i äldreboende med heldygnsomsorg.

Ett syfte med förslaget till överenskommelse är enligt KSL att skapa incitament för etablering av nya äldreboenden. Då det idag är stor efterfrågan på äldreboendeplatser på Kungsholmen, både från boende inom stadsdelsområdet och från boende utanför Kungsholmen ser förvaltningen positivt på att nyetableringen ökar.

I stort sett anser förvaltningen att förslaget är bra. Det är viktigt att följa upp att alla kommuner följer överenskommelsen och inte avslår ansökningar från den enskilde om

flytt enligt överenskommelsen och istället hänvisar till att ansöka enligt SoL. Vid kontakter med KSL i denna fråga säger de sig vara medvetna om detta och kommer att följa upp hur avtalet efterlevs.

Generellt anser KLS att flera av de effekter som förväntas av förslaget - samt även andra konsekvenser av avtalet - är svåra att mera exakt förutsäga innan avtalet prövas i praktiken. KSL:s intentioner har varit att initiera en förändring och konkret börja arbeta med frågan - som alternativ till att acceptera status quo och inte göra något och därför blir uppföljningen av avtalet och dess effekter betydelsefull. Förvaltningen instämmer i detta och betonar vikten av att avtalet följs upp. KSL skriver just nu tillämpningsanvisningar som mer preciserar intentionerna i överenskommelsen och hur överenskommelsen ska tillämpas i praktiken. Informationsinsatser kommer att genomföras av KSL under våren 2002.

Skarpnäcks stadsdelsnämnd beslutade på sitt sammanträde den 25 april 2002 att överlämna förvaltningens tjänsteutlåtande till kommunstyrelsen som sitt yttrande över remissen.

Skarpnäcks stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen instämmer i KSLs styrelsens rekommendation att kommunen beslutar anta regional överenskommelse om förlängt betalningsansvar för äldre personer vid flyttning till särskilda boendeformer i annan kommun inom Stockholms län att gälla från den 1 juli 2002.

Förvaltningen delar KSLs styrelses bedömning att detta förfaringssätt som föreslås ökar möjligheten för äldre med stort omvårdnadsbehov att flytta inom Stockholms län liksom att öka incitamenten till nyetablering av särskilda boendeformer i länet.

Skärholmens stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 30 maj 2002

1. att anta regional överenskommelse om bibehållet kostnadsansvar för äldre personer vid flyttning till särskilda boendeformer i annan kommun inom Stockholms län att gälla från 1 juli 2002 i enlighet med Kommunförbundet Stockholms Läns styrelses (KSLs) rekommendation
2. yttrandet lämnas till både Stadsledningskontoret Stockholms stad och Kommunförbundet Stockholms län.

Skärholmens stadsde lsförvaltnings tjänstutlåtande har i huvudsak följande lydelse.

Sammanfattning

Överenskommelsen har kommit till stånd för att såväl öka möjligheten för äldre personer med behov av heldygnsomsorg att flytta inom länet som att öka incitamenten till nyetablering av särskilda boendeformer i länet.

Överenskommelsen är tänkt att löpa från 2002-07-01 tills vidare med ett års uppsägningstid.

Överenskommelsen innebär att boendekommunen, efter det att behov av särskild boendeform konstaterats, kontaktar ansvarig nämnd i den kommun som personen vill flytta till.

Ansvarig nämnd i utflyttningskommunen fattar beslut om bistånd och upphandlar när så är möjligt plats hos kommunal eller privat utförare.

Utflyttningskommunen bekostar platsen samt ansvarar för den fortsatta myndighetsutövningen och övriga eventuella beslut, inklusive betalningsansvar för medicinska färdigbehandlade, så länge behov kvarstår.

För de insatser som utflyttningskommunen beslutar uppbär denna avgift i enlighet med sina avgiftsbestämmelser.

Eventuella tvister mellan parter angående innehåll eller tolkning av avtalet skall i första hand lösas genom förhandlingar mellan parterna tillsammans med av Kommunförbundet Stockholms län (KSL), dess motvarighet eller av de tvistande kommunerna utsedd medlare. Skulle medling ej vara möjlig hänskjutes tvisten till allmän domstol. Reglerad uppföljelse skall ske av Kommunförbundet Stockholms län (KSL) eller motsvarande. Särskild vikt skall läggas vid om de äldres möjlighet att flytta förbättrats genom överenskommelsen, hur utvecklingen av nya särskilda boendeformer påverkats samt de kommunalekonomiska effekterna.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom omsorgen för äldre- och funktionshindrade.

Bakgrund

Genom ett tillägg i socialtjänstlagen, 2 kap. 3 § i nya Sol, lagstodgades från den 1 januari 1998 rätten för äldre och funktionshindrade med varaktiga behov av omfattande vård- och omsorgsinsatser att ansöka om flyttning och bistånd i annan kommun. Avsikten var att underlätta flyttning till annan kommun.

Så har ej skett. Särskilt i storstadsområdena har lagstiftarens avsikt till stora delar ej uppnåtts. Konstruktionen i lagstiftningen, där mottagarkommunen får det fulla kostnadsansvaret, tillhandahåller inte adekvata lösningar för att nå syftet, särskilt inte vad gäller korta flyttningsavstånd, vilket inte heller skapar incitament för att etablera

gäller korta flyttningsavstånd, vilket inte heller skapar incitament för att etablera nya särskilda boendeformer.

Förvaltningens förslag

Förvaltningen har för avsikt att inventera antalet personer för vilka Skärholmens stadsdelsförvaltning har kostnadsansvar i syfte att se skillnaden i kostnader före och efter avtalet. Förvaltningen har även för avsikt att på samma sätt utreda kostnader för flyttningar som sker med stöd av lagstiftningen, där Skärholmens stadsdelsnämnd som inflyttningskommun tar över såväl myndighets- som kostnadsansvar. Utredningen skall även gälla en utvärdering om äldre människors möjlighet till flyttning förbättrats genom avtalet.

Behövs en utveckling av nya särskilda boendeformer.

Stadsdelsförvaltningen avser dock att invänta skriftliga tillämpningsanvisningar som utlovats eftersom dessa kan ha betydelse för det fortsatta utredningsarbetet.